

عنوان مقاله:

اعتبار «علم عرفی» در استنباط احکام شرعی

محل انتشار:

فصلنامه روش شناسی علوم انسانی، دوره 17، شماره 67 (سال: 1390)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسندگان:

جلیل قنواتی - عضو هیات علمی دانشگاه تهران، پردیس قم

سعید شریعتی فرانی - عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد نراق

خلاصه مقاله:

«علم» یا «قطع» به معنای «اعتقاد جازم»، دارای اعتبار ذاتی است. در مقابل، اعتبار «ظن»، نیازمند جعل و تایید شارع است. در فرایند استنباط احکام شرعی، تنها به ظنونی می‌توان استناد کرد که دلیل خاص بر اعتبار آن فراهم باشد. اما در برزخ میان علم و ظن، درجه‌ای از اعتقاد راجح وجود دارد که فراتر از ظن است ولی به رتبه جزم و قطع نمی‌رسد. در این مرتبه از اعتقاد، که علم عرفی یا اطمینان نامیده می‌شود، هر چند احتمال خلاف، عقلا و عاداتاً منتفی نیست اما خردمندان به احتمال ناچیز خلاف، اعتنا نمی‌کنند. خردمندان، اطمینان را همچون «علم» به رسمیت می‌شناسند و در تمام امور زندگی خود، آن را کافی می‌دانند. ملاک استنباط حکم شرعی به نظر مشهور، علم قطعی یا ظن خاص است. ولی چنان که برخی از فقیهان معاصر تصریح کرده اند، با توجه به بنای عقلاء به ضمیمه عدم ردع از طرف شارع، می‌توان علم عرفی را نیز در استنباط کافی دانست. پس اگر مجتهد از راه‌های متعارف به اطمینان رسید می‌تواند بر اساس اطمینان خود، حکم شرعی را استنباط کند.

کلمات کلیدی:

علم عرفی - علم عادی - اطمینان - فقه - استنباط حکم شرعی - حجیت

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1404663>

